

ЗЛИЯТ ГЕНИЙ НА РУСЕ Е ОТВЪД ДУНАВА

ОБГАЗЯВАНЕ НА РУСЕ С ХЛОР

Година	Брой обгазявания	Концентрации над ПДК хлор минерални киселини	
1982	26	до 3 пъти	до 15 пъти
1983	33	до 5 пъти	до 29 пъти
1984	56	до 9,2 пъти	до 42 пъти
1985	47	до 6 пъти	до 31 пъти
1986	63	до 6,24 пъти	до 28 пъти
1987	128	до 8,58 пъти	до 30 пъти
1988	59	до 5,6 пъти	

По данни на ХЕИ - Русе

РЕГИСТРИРАНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ СРЕД НАСЕЛЕНИЕТО НА РУСЕ

година	население	брой случаи	заболявания на дихателната система	на 1000 души
1977	167365	177044	70589	1057,83
1978	169896	177151	69134	1042,70
1979	172113	165603	65622	962,17
1980	182593	207374	76512	1135,71
1981	184233	335767	132798	1822,51
1982	189700	331275	134326	1746,30
1983	190564	323992	147114	1700,20
1984	192769	297942	127811	1545,59
1985	195237	318007	141722	1628,82
1986	196154	318041	148366	1621,38
1987	196851	292424	129237	1485,50
1988	190746	273724	124186	1435,02

По данни на Окръжна болница - Русе

Ако погледнем внимателно таблиците с данни, ще разберем, че години наред Русе не е нищо повече от опитен химически полигон. Полигон с повече от 200 000 жители. Вероятно някъде в света някога нещо подобно се е случвало. Със сигурност обаче са минали десетилетия от последните подобни случаи поне в развитите страни. Екологическата катастрофа в Русе става днес. И това е най-абсурдното и неприемливото.

Разположеният в своеобразен амфитеатър Русе по принцип е податлив на замърсяване. Броят на безветрените дни тук се увеличава и достига през 1988 г. до 137. Характерът на въздушните течения е такъв, че благоприятства натрупването на замърсители. Но в хаотичното разрастване на промишлените зони и на жилищните квартали не е търсена екологична логика. Сякаш зъл гений е разположил големите замърсители така, че да тровят възможно най-силно града. Остава да очакваме, че резултатите от едно най-после квалифицирано изследване ще наложат твърда промяна.

Ако се възгледаме в статистиката на замърсяването, ще намерим и един положителен факт - размерът на собствения "принос" прогресивно намалява. Серия от програми за изнасяне и закриване на неекологични производства, за реструктуриране на градския транспорт дават засега практически резултати. Въвежда се газ и за разпалването на котлите на ТЕЦ "Изток". Досега те

се разпалваха с мазут и бяха източник на серни емисии. Не е пропусната и възможността гва от котлите там да се прехвърлят на газ. За тази технически изпълнима цел са отпуснати 1 млн. долара. Но тѐ трябва да се купят по пазарен курс. Няколкото милиона лева обаче за тази обмяна все още ги няма.

Инженер Иван Черкезов - зам.-председател на Общинския народен съвет в Русе, е доста категоричен за сроковете, в които замърсяващите русенски производства или ще изпълнят екологичните си програми, или ще спрат. Вече не работи леарната на завод "Г. Димитров", оказала се с години практически в центъра на града. Химическият завод "П. Караминчев" е с нови пречислителни съоръжения за част от производството си. Другата част не работи поради липса на суровина. Закрито е производството на Н-киселина в химическия завод "Г. Генов". Електрофилтрите на ТЕЦ "Изток" са в състояние да улавят 97% от праха.

Заводът за изгаряне на твърди отпадъци в Русе обаче засега е само пожелание - днес той би струвал около 40 млн. долара. Няколко години подред градът е получавал само нискосернист мазут. Кризата за гориво е свалила забраната пред обикновения мазут. Битовият прах, лошото озеленяване поддържат праха във въздуха в сравнително високи постоянни концентрации.

Иван Черкезов е сигурен и в друго: за да се реализират програмите за опазване на околната среда, е нужен закон, който да развърже ръцете на съветите. Според него публикуваният преди време проект е твърде несъвършен, подходът не е достатъчно убедителен. Сигурен е и в друго - местните замърсители вече са в малки количества, големият проблем си остава заводът отвъд Дунава.

Вярно, в Гюргево е спряна инсталацията за хлор. Познатият от години хлор, както и хлорният йон са редки гости във въздуха на града, но за сметка на нови агенти, които още не са идентифицирани. Оттатък работи инсталация за вулканти - основна суровина за каучуковата промишленост, чиято липса ще нанесе щети по цяла верига производства в Румъния. Може би затова е така упорит спорът в специалната експертна комисия - нашите специалисти твърдят, че инсталациите са корозирали и трябва да се махнат, румънските, че с модернизацията им ще се постигнат добри екологически параметри. Засега нещата остава да се решат в договорената вече международна експертна комисия. А докато се вземе някакво решение?

Докато решението се чака, могат да се случат непоправими неща. Лабораторията на ХЕИ в Русе, занимавала се години наред с изследване на замърсяването, е в окаяно състояние. Липсва съвременна апаратура. Била е издействана апаратура за газхроматографски анализ, но тя е останала в някогашния Комитет за опазване на околната среда, а атомноабсорбционният апарат - в БАН. Пробите, вземани в Русе, се изпращат за анализ в София. Но в ХЕИ не са научавали резултатите от анализите. По принцип минималният срок за информация за типа на замърсяването е около 2 часа. А в Гюргево има не просто завод, а завод за хлорни продукти и резервоари с хлор. Ако те избухнат, в Русе няма да остане нищо живо. Хлорът е в основата на някои съвременни, а и по-стари бойни отровни вещества.

По време на едно от заседанията на Комитета за спасение на Русе чухме парадоксално предложение - да се изгради система от водни разпръсквачи, която да разтваря идващите газови облаци. Това граничи с утопията, но пък показва степента на обезверяване. По-разумно и съвсем нормално е изграждането на автоматизирана система за измерване. И Иван Черкезов си блъска главата над уравнението - 800 000 западногермански марки плюс 400 000 лева равно на

автоматизирана система за измерване и ранно предупреждение. Засега посланикът на ФРГ е получил писмо с молба за безвъзмездно отпускане на апаратурата.

Само че не всичко все пак може да се получи безвъзмездно. Д-р Галина Ганчева, главен лекар на онкологичния диспансер в Русе, търси към 200 000 долара за апаратура за повърхностна и дълбока теле-гама-терапия. Това, с което разполага, е на 30 и повече години и не може да се разчита на него. Лечението на много ракови заболявания се бави заради честите повреди на апаратурата и е неефективно. Папката с писма до съвети, министърства, комитети расте. По изложбите на специализирана техника лекарката вече не смее от срам да преговаря с представители на фирмите. В крайна сметка МНЗСГ е правило проучване, диспансерът е пръв в списъка на чакащите апаратура и там си остава. Доставка няма. Има възможност за бартер - една от двете фирми производителки се е съгласила да размени техника за българско вино, но във "Винпром" също имат затруднения.

Заболяванията в града обаче растят. Броят на жените, заболели от рак на млечната жлеза, се увеличава с бързи темпове. Проведеният скрининг /пълно изследване/ сред 3500 деца в разстояние на 40 дни показва отклонение от нормите при 1/5 от тях.

По принцип лекарите не са склонни към категорични заключения. Данните от техните дневници подлежат на по-прецизен анализ, за да се изследва срокът в заболяемостта и връзката на замърсяванията с трайните увреждания. И отново - липса на достатъчна информация. Но тя има обратен ефект. Абортите в града са с 889 повече от ражданията през първата половина на т.г. А и раждаемостта спада. Просто русенските жени не желаят да раждат пред страха от растящите уродства, увреждания и спонтанни аборти.

Всъщност това вече е името на болката. Тази, която преди време тласна същите жени на улицата в отчаян протест срещу мълчанието. Години бяха изминали от първите измервания, направени още през 1981 г. Още толкова години трябваще да изминат, за да се ангажират държавните институции с някаква по-реална и даваща надежда политика. Русенци обаче не са склонни да живеят повече само с надежда. Политическите различия не изчезнаха, но една обща цел обедини всички. Ако Комитетът за спасение на Русе успее да запази коректния тон и рабо-

тоспособността си той бързо ще се превърне във фактор, с който трябва да се съобразява всеки. А опашките от коли пред блокирания от "Гражданска доблест" мост на Дунав показаха, че времето на крайните мерки съвсем не е отминало. /"Д"/

ДА ОПАЗИМ "БУТАМЯТА"

Поклонниците на Нептун смятат "Бутамята" за бисер на Южното черноморие. За непросветените в красотите на черноморския ни бряг "Бутамята" е името на залива и плажа при село Синеморец. За мнозина това селце се свързва с представата им за гранична зона. Истина е, че селото все още се намира в такава зона, немисимо от въведените в последно време облекчения за пътуване в района. Досегашните ограничения обаче са дали възможност на Синеморец да съхрани своя неповторим колорит и атмосфера на странджанско селище, кацнало върху морския бряг, а на околността - своята девственост. Гледката към този живописен кът буди не само възторг и възхищение, но и забравеното чувство на идилличност. Но докога? Над Синеморец и "Бутамята" вече витае сянката на

урбанизацията и масовия туризъм. Първите признаци на тази проказа за природата са хилядите фасове, безбройните пластмасови и хартиени отпадъци, бутилки, капачки и прочие, които през септември т.г. можеха да се видят върху пясъчната ивица на "Бутамята" като доказателство, че по тези места вече свободно стъпва съвременният "хомо сапиенс". Дали сред време "Бутамята" ще сподели съдбата на плажовете в Несебър и Созопол, където "ексесоарът" от замърсители е къде-къде по-богат?

Бъдещето на този истински бисер по нашето Черноморие е пряко свързано със съдбата на Синеморец. За неговото опазване най-добре ще е да се избегне прибързаната урбанизация и излишната комерсиализация на района. "Бутамята" вече не е така недостъпна, но е незащитима от безотговорността и вулгарността на "хомо сапиенс". Нека промените на цивилизацията, ако те са наложителни, не нарушават природното равновесие и чистотата на това райско кътче, както и на другите вече малко останали такива "оазиси" в българската природа, върху които в последните години бяха нанесени толкова жестоки рани.

Цветан Тинков